herpy

GEKKOER

Uroplatus henkeli

En av de største bladhalegekkoene, fra skogene i det nordvestlige Madagaskar. Om dagen ligger den flat og nesten usynlig på en trestamme, og om natten jakter den i grenene. Den er rolig overfor artsfrender og kan oppdrettes, men tåler verken varme eller tørke og hører hjemme hos en erfaren oppdretter.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Henkel's leaf-tailed gecko Publisert 14. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**20-30 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**50-80 g**
Levealder	**7-11 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Tørrskog og regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**60 × 60 × 100 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**17-21 °C**
Luftfuktighet	**60-100 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene, parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**12-18 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Kull per år	**1-5**
Inkubasjon	**100-230 dager** ved 18-26 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Uroplatus henkeli er en av bladhalegekkoene, en slekt med noe av dyrerikets mest fullendte kamuflasje. Den har et stort, trekantet hode, en flat, bladformet hale og en frynse av hudfolder langs kroppen og under haken. Når den presser seg inn mot en stamme, flyter frynsen ut i barken, og omrisset forsvinner. Øynene er store med loddrett pupill, og tungespissen er svart, noe som er et av artens kjennetegn.

Arten ble beskrevet i 1990 og er oppkalt etter den tyske herpetologen Friedrich-Wilhelm Henkel. Den blir opptil 30 cm inkludert hale, med en kroppslengde (snute til kloakk) på 12-16 cm. Hanner veier typisk 50-70 g og hunner 60-80 g, mens velnærte avlshunner kan komme over 100 g. Grunnfargen er beige, grå eller brun med mørkere marmorering eller tverrbånd, og den skifter med lys, tid på døgnet, temperatur og sinnsstemning. Noen dyr er brokete i lyst og mørkt, den såkalte pied-tegningen.

I 2023 ble de nordligste bestandene, bl.a. fra Ankarana og Bobaomby, beskrevet som en selvstendig art, *Uroplatus garamaso*. Den er litt mindre, har en smalere hale og en ensfarget lyserød tunge. Dyr i den lave enden av størrelsesmålene kan derfor høre til den nye arten.

Halen kan ikke lagre fett slik som hos mange andre gekkoer, og arten kan bli syk raskt og uten tydelige forvarsler. Derfor passer den best for oppdrettere som har prøvd krevende, nattaktive krypdyr før. Til gjengjeld er den uvanlig fredelig overfor artsfrender, og oppdrett lykkes for dem som får klimaet riktig.

Utbredelse og leveområde

Arten finnes bare på Madagaskar, i den nordvestlige og vestlige delen av øya, og bestanden er delt i flere adskilte områder. I nord lever den i Sambirano-regionen og på øyene Nosy Be og Nosy Komba. Videre mot sør finnes den bl.a. ved Manongarivo, Sahamalaza og Kelifely og i Ankarafantsika nasjonalpark, og lengst i sør i Tsingy de Bemaraha.

I 2010 ble utbredelsen anslått til omkring 12.000 km², men tallet er i dag for høyt, fordi de nordligste dyrene nå regnes til *Uroplatus garamaso*. Arten lever i vernede områder som Lokobe, Ankarafantsika og Tsingy de Bemaraha, men også her blir det samlet inn dyr til handelen.

> **Naturlig utbredelse:** Madagaskar.

LEVEOMRÅDE

Uroplatus henkeli er knyttet til skog og finnes i minst tre skogtyper: lavlandsregnskog (f.eks. i Sambirano), tørr, løvfellende skog (f.eks. i Tsingy de Bemaraha) og bambusskog (f.eks. i Lokobe). Den er ikke funnet i åpne plantasjer, og det eneste funnet på en kaffeplantasje var et ungt dyr tett ved skogkanten.

Om dagen sitter gekkoen med hodet ned på en trestamme, typisk 70-130 cm over bakken og helst på tynne stammer med en diameter på 2-6 cm. Om natten klatrer den høyere opp for å jakte. Hunnen går ned på bakken for å legge egg.

Klimaet er tropisk med små temperatursvingninger. Regntiden varer fra november til mars og tørketiden fra mai til september. Middeltemperaturen i leveområdene ligger omkring 23-27 °C, og luftfuktigheten i skogen er i gjennomsnitt omkring 83 %. Dyrene sees mest rundt regntiden, når de er mest aktive og yngler. Hva de gjør midt i tørketiden, vet man ikke.

Stell

TERRARIET

Et par må ha et terrarium på minst 60 × 60 × 100 cm (lengde × bredde × høyde), og en gruppe på tre til fem dyr passer i 90 × 90 × 120 cm. Større er bedre, også fordi det er lettere å skape en god temperaturforskjell mellom topp og bunn. Unger kan bo i 30 × 30 × 45 cm til de vokser ut av det. Et glassterrarium med nett i toppen og nederst i fronten gir god ventilasjon og de glatte flatene gekkoene gjerne hviler på om dagen. Store voksne dyr trives også i nettbur.

Innred med loddrette stammer og grener på 3-10 cm i tykkelse, gjerne noen på 6 cm eller mer til hvile. Eik er et godt og lett tilgjengelig valg, mens veldig ru bark bør unngås. Levende planter som tåler fuktighet og dempet lys, f.eks. gummitre, pothos, dragetre og fredslilje, gir skjul, skaper spredt lys og holder på fuktigheten. Kunstige planter kan brukes hvis levende ikke lykkes.

Bunnsubstratet kan være jord blandet med litt sand oppå et dreneringslag av leca-kuler, adskilt av en duk, og dekket av et lag visne blader. Det må være lett fuktig, men aldri vått, særlig hvis det er hunner som skal legge egg. Et par store potter med jord gir ekstra eggleggingssteder. Unngå ru kunstberg, som gir snuteskader når dyret hopper etter bytte.

TEMPERATUR

Om dagen skal det være 22-26 °C, og om natten skal temperaturen falle til 17-21 °C. Nattefallet er viktig for trivselen, men ligger natten konstant i den kalde enden, kan hunnene få vanskelig for å legge eggene sine.

Varme er den største faren. Vedvarende temperaturer over 27 °C svekker dyret langsomt, og over 32 °C blir det urolig, slutter å spise og kan dø i løpet av kort tid. Korte varmetopper om sommeren klarer det. Sett derfor terrariet på et kjølig sted uten direkte sol, og finn ut hvor varmt rommet blir om sommeren.

Arten tar temperatur etter omgivelsene og soler seg sjelden, men drektige hunner gjør det av og til. Bruk derfor en svak halogenspot (35-75 W avhengig av terrariets størrelse) over en liten del av terrariet, slik at dyrene selv kan velge, mens resten av terrariet holder bakgrunnstemperaturen. Til unger skal stedet under lampen være omkring 30 °C. En liten årstidsvariasjon, med den høye enden av intervallene om sommeren og den lave om vinteren, er nødvendig for å få dyrene til å yngle (se avl). Mål med pålitelige digitale termometre, og hold øye med dem hver gang du ser til dyrene.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten må være høy: fra omkring 60 % i løpet av dagen og opp mot 100 % like etter sprøyting. Spray én til to ganger om dagen, slik at det dannes dråper på blader og glass som dyrene drikker. Målet er et fuktig, men ikke gjennomvått terrarium. Ikke spray rett etter fôring, siden vannet skyller kalken av insektene.

En forstøver som går et par timer om morgenen, etterligner skogens dugg og gir høy fuktighet uten våte flater, men den skal ikke gå hele døgnet. God ventilasjon er avgjørende, slik at luften ikke står stille.

Gekkoen drikker dråper og slikker vann av øynene, men sett likevel frem en lav skål med friskt vann, som byttes daglig. Innsunkne øyne, dårlige hudskifter og en rynkete hale med frynser som krøller seg, er tegn på at dyret er dehydrert.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv og har lenge vært holdt uten UVB, og det er fortsatt uenighet om hvor nødvendig det er. Det er lurt å tilby det, fordi dyrene i naturen får spredt UV-lys gjennom løvverket. Bruk et UVB-rør for skogsdyr, f.eks. et T5-rør på 7 %, montert utenfor nettlokket sammen med varmespotten. UV-indeksen skal være 0 i skyggen mellom plantene og høyst omkring 3 på de øverste, frie grenene, noe som tilsvarer Ferguson-sone 2. Et UV-indeksmeter er nødvendig, fordi planter og rørets alder endrer utbyttet.

Ha 12-14 timers lys om sommeren og 8-10 timer om vinteren. Dagslengden skal følge temperaturen og er en viktig utløser for yngling. Litt måneskinn gjennom et vindu eller en svak, dempet LED i skumringen hjelper dyrene med å orientere seg. Unngå direkte sol, som raskt overoppheter terrariet.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Uroplatus henkeli lever av insekter og andre smådyr. Gi en variert blanding av sirisser, gresshopper, kakerlakker (f.eks. dubia), voksmøllarver og andre fôrdyr som selv har fått godt fôr de siste 24-48 timene. Strø over kalk og et vitamintilskudd etter produktets anvisning. D3-vitamin kommer helst fra UVB-lyset, men uten UVB må tilskuddet inneholde D3.

Snegler er kanskje det viktigste fôret for hunnene. Hunner som får små snegler, legger flere egg, kommer seg raskere etter egglegging og har store kalklommer på halsen. Skallet bør være omtrent like stort som gekkoens øye. Bruk oppdrettede snegler, f.eks. hagesnegler eller melkesnegler, aldri ville, som kan bære sneglegift og parasitter. Voksne hanner avviser som regel sneglene, mens unger av begge kjønn tar dem.

Unger fôres tre ganger i uken med små sirisser eller bananfluer, halvvokste og voksne to til fire ganger i uken og bare to ganger i uken i den kjølige perioden. Hunner før, under og etter egglegging trenger mer. Slipp insektene opp i grenene sent på dagen. Vei voksne dyr hver tredje til sjette måned og unger hver eller annenhver måned. Overvekt gjør dyrene mindre levedyktige og kan gi floppy tail.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Om dagen sitter gekkoen helt stille og kamuflert på en stamme eller på glasset. Den er et dyr å se på, ikke å holde i. Berøring stresser den, og den kan kaste halen, som vokser ut igjen og ligner den gamle. Håndter den bare når den skal veies eller undersøkes. Føler den seg truet, sperrer den opp munnen, viser den svarte tungespissen og utstøter et skingrende skrik.

Sosialt er arten uvanlig fredelig til å være en gekko. Selv hanner er sjelden aggressive mot hverandre, og par eller små grupper kan holdes sammen, også rene hann- eller hunngrupper. Mindre dyr kan likevel bli undertrykt, så hold dyr av samme størrelse sammen. Sett dyrene sammen om morgenen, og sjekk dem for bitt neste morgen. Alvorlige sår betyr at de straks må skilles.

I yngletiden kan hanner gape og skrike mot hverandre, og nye dyr kan bli møtt med territorialitet i en etablert gruppe. I svært store anlegg kan arten gå sammen med andre store arter, men i et vanlig terrarium bør den bare gå sammen med sine egne.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Voksne hanner har tydelige hemipenisbuler ved halerota, som sees best nedenfra. Hos dyr som akkurat har blitt kjønnsmodne, kan bulene være vanskelige å se. Om natten har hannene ofte store mørkebrune til svarte flekker og hunnene fine mørke prikker. Selv nyklekte unger kan kjønnsbestemmes: hunnene har et svart tverrbånd ved nakken, mens hannene har en svart stripe langs ryggen og fine striper på sidene av ryggen.

Dyrene blir kjønnsmodne etter omkring 12-18 måneder. Hunner må være i topp form før de settes i avl, med god muskelspenning og tydelige kalklommer på begge sider av halsen. Friske avlshunner veier 70-115 g, og de er mest fruktbare fra andre til sjuende leveår. Kjønnet er bestemt av kromosomer (hanner ZZ og hunner ZW), som hos resten av slekten.

PARRING

Avl krever en tydelig årstidsrytme med skiftende temperatur, fuktighet og dagslengde. Uten den stopper dyrene opp, og i verste fall svekkes de. I Europa legges den kjølige perioden vanligvis i vår vinter, slik at den følger romtemperaturen. Dyrene settes sammen når det blir varmere igjen.

Arten er ikke kresen, og avlsgrupper kan settes sammen med nesten alle forhold mellom hanner og hunner. Flere hanner kan stimulere hverandre, men da vet du ikke hvem som er far. Hannen vifter med halen, kravler opp på hunnen uten å bite i nakken og fører halen sin inn under hennes. Paringen foregår om natten og kan vare flere timer. Hvis to dyr ikke vil, hjelper en kort adskillelse ofte.

Hunnen kan lagre sæd og legge flere kull etter en enkelt paring. Gi henne hvert år omtrent tre måneders pause fra hannene, helst i den kjølige perioden, og tidligere hvis hun går ned i vekt.

EGGLEGGING OG KULL

Omtrent én til to måneder etter paringen legger hunnen som regel to egg, noen ganger bare ett og svært sjelden opptil fire. Hun kan legge opptil fem kull i en sesong. Eggene er runde og hardskallede, ikke lærete som hos mange andre gekkoer, og måler omtrent 2 cm i diameter og veier 2-4 g. De kan ses gjennom buken på en drektig hunn.

Hunnen legger eggene om natten, rett under bladene eller lett nedgravd i bunnen, og ruller dem i jord med bakføttene mens skallet herdes. Hun bruker gjerne samme sted igjen. Gi henne fuktig jord dekket av blader eller noen store potter. La henne være i fred, og hent eggene etterpå uten å snu dem. Egg som ligger løst oppå bunnen uten jord på, er ofte ubefruktede og blir ofte spist av hunnen.

Undersøk hunnen etter hvert kull for å sikre at hun har lagt alle eggene og er i god stand. Går hun ned i vekt, er det på tide å stoppe avlen for sesongen.

INKUBASJON

Eggene inkuberes i en liten plastboks med vermikulitt blandet med vann i forholdet 1:1 etter vekt eller med oppbløtt og godt utvridd sphagnum. Legg dem halvveis ned i substratet uten å snu eller dekke dem. Luftfuktigheten må være over 70 %, men selve egget må holdes tørt. Et godt triks er å legge egget på en liten skål med tørr vermikulitt oppå den fuktige. Sørg for at kondensvann fra lokket ikke drypper på eggene. Nyklekte unger kan svelge vermikulitt, så vurder sphagnum eller å dekke vermikulitten med fint stoff.

Temperaturen skal ligge mellom 18 og 26 °C. Eggene kan klekkes ved konstant 24-26 °C, men et nattlig fall til 18-22 °C gir flere klekkinger, og en jevn stigning og et jevnt fall er best. Derfor klarer et rom med naturlige svingninger det ofte bedre enn en inkubator.

Det er registrert inkubasjonstider på 100-230 dager med et gjennomsnitt på 165 dager. Høyere temperaturer gir kortere tid. Kortere angivelser skyldes ofte at eggene først er funnet en stund etter eggleggingа. Egg fra samme kull klekkes som regel innen få dager og høyst en uke fra hverandre. Tidlig i forløpet kan du se blodkar ved å lyse på egget med en lommelykt i et mørkt rom.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

Ungene måler 4-5 cm fra snute til kloakk og omkring 7 cm til sammen ved klekkingen. La dem bli i inkubasjonsboksen til de har skiftet hud første gang. Når de er livlige, velskapte og navlen er lukket, flyttes de til et lite glassterrarium på minst 30 × 30 × 45 cm, innredet som en miniutgave av de voksnes. Plastbokser er et dårligere valg, fordi plast stopper UVB-lyset og ventilasjonen er dårligere.

Hold ungene ved 23-25 °C om dagen og 19-21 °C om natten med en svak halogenspot (f.eks. 35 W) som gir omkring 30 °C på et lite sted. Unger tåler varme dårligere enn voksne, så det må være en tydelig forskjell mellom varmt og kjølig. UV-indeksen

må høyst nå 3 under lampen. Gi små sirisser og bananfluer tre ganger i uken, med tilskudd strødd over ved hver fôring, og små snegler når ungene kan ta dem. Fôring med pinsett i starten viser om alle spiser.

Unger kan gå enkeltvis eller i grupper på høyst fire, til de spiser fast og vokser godt. Hold dem like store, og flytt de som kommer etter, til eget terrarium.

Helse og vanlige feil

Uroplatus henkeli er sart, og dyr i dårlig form kan avmagres og dø uten særlig varsel. Forebygging og nøye observasjon er derfor det viktigste. De typiske problemene er:

- For høy temperatur. Lengre tid over 27 °C og særlig over 32 °C gir uro, appetittløshet, avmagring og til slutt døden.
- Dehydrering. Innsunkne øyne, dårlige hudskifter, en rynkete hale og krøllete halefrynser er tegn på for lav fuktighet eller for lite vann.
- Floppy tail, der halen velter ned over ryggen når dyret henger med hodet ned. Det henger sammen med overvekt og forebygges med moderat fôring.
- Tapt hale. Det er ofte et tegn på stress eller dårlig trivsel, og hos svekkede dyr kan halen falle av uten berøring.
- Egg som blir sittende fast, og utmattede hunner. Det skyldes ofte for lite kalk, for kalde netter eller for mange kull. Snegler, en årlig hvilepause og en sjekk etter hvert kull forebygger det.
- Snuteskader fra ru kunstberg eller et for lite terrarium og sår fra bitt.

Vei dyrene jevnlig, og hold øye med muskelspenning og kalklommer. Søk dyrlege med erfaring med krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, slutter å spise, virker sløv eller ikke drikker selv. Inntil da kan du gi vann ved å sprøyte forsiktig på snuten. Få gjerne en avføringsprøve undersøkt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.